

Якщо дотримуватися таких настанов, то прокурор-обвинувач якоюсь мірою перетворюється і на прокурора-захисника. У нормальному, демократичному суспільстві нічого дивного у цьому не може бути, оскільки, по-перше, правозахист є частиною офіційного статусу прокурора, по-друге, бути неупередженим — у його ж особистих інтересах, оскільки утримує його від спокуси взяти участь у викривленні завдань правосуддя.

БИЛИЦЯ І. О.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри організації судових та правоохоронних органів

ПРИЧИНИ ТА УМОВИ ВИНИКНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПРОКУРАТУРИ

Відповідно до психологічної класифікацій професій, діяльність працівників органів прокуратури, як і інші юридичні професії, відноситься до гуманітарних видів професій типу «людина — людина», оскільки вона пов'язана з постійною взаємодією з людьми (Кулагин Б. В. Основы профессиональной психодиагностики / Кулагин Б. В. — Л. : Медицина, 1984. — 216 с).

Прокурорська професія відноситься до високоінтелектуальної праці, оскільки вимагає від прокурорських працівників високої активності мислення, стійкої уваги, розвинутої уяви. При цьому ця діяльність, як складна система, включає й інші психічні функції, у взаємодії з якими вона обумовлює здатність працівників органів прокуратури до ефективного вирішення професійних завдань.

Специфіка діяльності прокурорських працівників полягає в тому, що їхня буденна рутинна робота пов'язана, як правило з великою кількістю конфліктних ситуацій та з складними та нервовими умовами праці, що, в свою чергу, сприяє значному підвищенню психологічного та навіть фізичного навантаження на працівника. Будь-який прокурор, який прагне виконувати свої обов'язки на належному рівні, постійно стикається з проблемою дефіциту часу та нервової напруги. Висока інтенсивність праці супроводжується й труднощами планування роботи при виникненні значної кількості ситуацій, що вимагають швидкого реагування (запити, заяви, раптові події); нестандартністю багатьох завдань, особливо пов'язаних з економічними відносинами, підтримкою законності; конфліктністю відносин, що пов'язано з різноманітністю і навіть протистоянням інтересів осіб, що знаходяться або можуть опинитися у

сфері прокурорської діяльності; лобіюванням різних інтересів і постійним тиском на прокуратуру. Додаткові труднощі виникають також й у зв'язку з відсутністю нормальної техніки роботи з інформацією. Усе це вимагає значних витрат праці і часу, високої нервової напруги, великої самовіддачі. Отже, вплив вищезазначених чинників є передумовою виникнення професійної деформації працівників прокуратури.

Робота прокурорів завжди пов'язана з людським фактором, а саме потребами, бажаннями, індивідуальними особливостями, почуттями громадян. Взаємодія працівників прокуратури не завжди проходить гладко, трапляються випадки як відкритої, так і прихованої протидії з боку правопорушників, які намагаються уникнути відповідальності.

Для того, щоб правильно зрозуміти природу професійної деформації та правильно виробити шляхи її усунення, потрібно з'ясувати причини її виникнення, тобто фактори, що зумовлюють її виникнення.

Так, наприклад, такі науковці, як Г. С. Абрамова та Ю. А. Юдчін виділяють ряд соціальних факторів, що впливають на виникнення професійних деформацій, а саме: невизнання істинних заслуг фахівця, професіонала; невідповідність морально-етичних вимог до професії, реальної ситуації на робочому місці; обмеження активності професіонала з оволодіння новими знаннями, перешкода для впровадження нових технологій і прогресивних методів; обмеження його права на свободу вибору (стилю життя, напрямки наукового дослідження; приниження соціального статусу професії (в тому числі і в матеріальному плані), її значення; сімейно-побутові проблеми (Абрамова Г. С., Юдчін Ю. А. Синдром «емоціонального вигорання» у медработників // Психологія в медицині. — М.: Кафедра — М, 1998. — 272 с — С. 231–244).

Розглядаючи проблему професійної деформації, потрібно приділити увагу ще одному такому важливому фактору, як стрес. А точніше — професійний стрес, адже в більшості випадків він виступає каталізатором розвитку професійної деформації у особи. Окрему увагу науковці звертають на особливості професійної діяльності. Вплив стресових факторів, пов'язаних із виконанням службових обов'язків, не можна недооцінювати. А К. Росс, Е. А. Альтмайер запропонували навіть спеціальний термін «професійний стрес» (Ross K., Altmaier E. A. Handbook of Counseling for Street at Work. — London: Sage Publication, 1999. — 108 p).

Безперечно, сучасній професійній діяльності співробітників органів прокуратури притаманний професійний стрес, зумовлений високою складністю, відповідальністю, темпом виконання операцій, необхідністю постійного контролю та прийняття рішень за умови дефіциту часу. Всесвітня Організація Охорони Здоров'я називає професійний стрес хворобою XXI ст., оскільки цей вид стресу властивий будь-якій професії світу і набув розмірів глобальної епідемії (Brad S. Get a Life //

Newsweek. — 2006. — 7 June. — P. 68–69). Стресфакторами у працівників прокуратури найчастіше виступають такі чинники, як залишення на роботі після закінчення робочого часу внаслідок великого завантаження роботою; наявність занадто складних та громіздких за тривалістю виконання завдань, які ставляться перед працівником; негативний вплив з боку зовнішнього оточення; наявність напруги у відносинах із колективом та керівником; надмірне обмеження в свободі дій; негативне ставлення самої особи до своєї праці та професії в цілому; недостатній контроль за робочою ситуацією з боку керівництва; психічне знесилання; фізичне виснаження та інші чинники.

Стрес, крім того, що є одним із чинників виникнення професійної деформації працівників прокуратури, сам по собі може нанести негативні наслідки як для психічного, так і для фізичного здоров'я працівника. Тому необхідно проводити комплексну роботу не тільки з усунення наслідків стресових ситуацій, зменшення їх негативного впливу на особу працівника, а й попередити їх виникнення. В першу чергу, кожен працівник прокуратури за наявності стресових ситуацій повинен прикласти максимум власних зусиль для їх подолання, оскільки саме він повинен навчитися розпізнавати прояви стресу у себе самого.

Дослідження питання щодо причин виникнення професійної деформації у працівників прокуратури на сьогодні є досить актуальним, адже вирішення цієї проблеми може допомогти нейтралізувати фактори, що спричиняють виникнення та прогресування цього негативного явища у прокурорів, а також попередити та убезпечити їх від тяжких наслідків, до яких може призвести професійна деформація працівника.

ГРІЧУН Г. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри організації судових та правоохоронних органів

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ТА ЕТИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ СТОРІН В СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Успішне вирішення завдань, що стоять сьогодні перед країною в політичній, соціальній і економічній сферах, багато в чому залежить від здійснення правосуддя на засадах верховенства права, що забезпечує захист гарантованих Конституцією України та законами прав і свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, інтересів суспільства і держави. Це обумовлює необхідність побудови